

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

INSTITUTE NA OCHRANU LIDSKÝCH PRÁV A STÁTNÍ KOORDINAČNÍ ORGÁNY V OBLASTI LIDSKÝCH PRÁV

Mgr. Vladimíra Pejchalová Grünwaldová, LL.M.
Bc. Radka Skácelová
Bc. František Kučera

Informační podklad č. 5.310
březen 2011

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

Obsah:

BELGIE.....	4
BULHARSKO.....	4
DÁNSKO.....	5
ESTONSKO.....	5
FINSKO.....	6
FRANCIE.....	6
IRSKO.....	7
ITÁLIE.....	7
LITVA.....	7
LOTYŠSKO.....	8
LUCEMBURSKO.....	8
MAĎARSKO.....	8
NĚMECKO.....	9
NIZOZEMÍ.....	10
POLSKO.....	10
PORTUGALSKO.....	10
RAKOUSKO.....	11
ŘECKO.....	11
RUMUNSKO.....	12
SLOVENSKO.....	12
SLOVINSKO.....	13
ŠPANĚLSKO.....	13
SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ.....	14
ŠVÉDSKO.....	14
SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ.....	15
STÁT NEW YORK.....	15
STÁT WASHINGTON.....	15
STÁT NEW JERSEY.....	15
STÁT MICHIGAN.....	15
STÁT NEW HAMPSHIRE.....	15
STÁT ILLINOIS.....	16

Ochrana lidských práv je primárním úkolem soudů. K soustavám řádných soudů je nutno připočítat ještě ústavní soudy, které jsou základním nástrojem zaručujícím udržení právního státu a všeobecného standardu lidských práv. V oblasti správního řízení je ochráncem lidských práv správní soudnictví. Kromě toho byl relativně nedávno vyvinut a po Evropě rozšířen institut ombudsmana – veřejného zmocněnce pro lidská práva, který sleduje dodržování lidských práv v oblasti státní správy a samosprávy. Jeho pravomoci nejsou výkonného charakteru, ale autorita ombudsmana může podstatně zlepšit úroveň dodržování lidských práv a zásad dobré správy veřejnými úřady.

Dále je možno konstatovat, že výkonná moc – vláda každého státu, provádí státní správu v oblasti lidských práv. Její organizace je roztržštěná, ve své většině je rozdělena do jednotlivých ministerstev. Tato studie vyjmenovává ty státní orgány, útvary nebo instituce, které se zabývají meziministerskou koordinací v oblasti lidských práv. V těch státech, kde koordinace neexistuje, jsou ve studii uváděna alespoň ministerstva, která mají klasické oblasti politiky ochrany lidských práv ve svém portfoliu.

Existuje několik typů států podle toho, jak koordinují svou vládní politiku lidských práv:

1. Velké státy mají povětšinou koordinační orgán, který je umístěn v blízkosti předsedy vlády. V některých případech má představitel tohoto orgánu postavení nižšího ministra. (Německo, Velká Británie).
2. Ostatní velké státy mají zvláštní vládní orgán pro lidská práva (nebo aspoň několik oblastí lidských práv), který je odpovědný za politiku lidských práv nebo jejich části (Francie, Polsko, Španělsko, Itálie)
3. Menší státy je možno rozdělit na několik typů.

Skandinávské státy se spokojují s institucí ombudsmana a nemají žádný vládní koordinační orgán. Jednotlivá lidská práva jsou zařazena do pravomocí běžných ministerstev, v některých případech jsou však obecné nebo zvláštní lidskoprávní pravomoci zdůrazněny tím, že je vykonává v rámci rezortní ministerské pravomoci určitý relativně oddělený úřad (Finsko, Švédsko).

Jiné státy, zejména ty, u nichž je problém s přistěhovalectvím, mají ustaven koordinační orgán (Řecko) nebo zvláštní na imigraci specializované ministerstvo (Belgie, Dánsko, Nizozemsko, Lucembursko, Řecko, Portugalsko).

Postsocialistické státy menší velikosti nemívají centrální vládní koordinační orgán při předsedovi vlády, nicméně funkce ochrany pro ně zvlášť významných práv je zdůrazněna například v názvu určitého ministerstva. U pobaltských států je kladen důraz zejména na funkci vůči ruské menšině a přistěhovalectví (Litva, Lotyšsko, Estonsko). Rumunsko nemá žádný vládní koordinační orgán.

Určitou výjimkou je Slovensko, které svěřilo koordinaci vládní politiky lidských práv místopředsedovi vlády (místopředseda vlády pro lidská práva a menšiny). Žádný zvláštní státní orgán však není ustaven. Místopředseda vlády vykonává svou koordinační pravomoc s pomocí úřadu vlády, v jeho gesci je několik sekcí úřadu vlády zabývajících se lidskými právy.¹

---

¹ Zákon č. 575/2001 Z. z. stanoví: § 1 *Činnost vlády Slovenskej republiky (1) Činnost vlády Slovenskej republiky riadi predseda vlády, ktorý zvoláva a vedie jej schôdze. (2) Vymedzené úseky činnosti vlády koordinuje jej podpredseda, ktorý plní aj úlohy, ktorými ho poverí vláda alebo predseda vlády.*

Belgie

Koordinační úřady:

Pod úřadem vlády působí Centrum pro rovné příležitosti a boj proti rasismu (*Centre pour l'égalité des chances et la lutte contre le racisme*) (www.diversite.be). Jde o orgán státní správy podléhající ministerskému předsedovi, který kromě podpory rovných příležitostí a boje proti rasismu dohlíží na dodržování základních práv cizinců, monitoruje přistěhovalectví a přijímá opatření v oblasti boje proti obchodu s lidmi.

Dále následují různé orgány v rámci rezortů:

Ministerstvo spravedlnosti

Generální ředitelství pro legislativu, svobody a základní práva, Direktorát II – Základní práva (WL2), Oddělení lidských práv (WL21) Oblasti činnosti: a) legislativní činnost, b) účast na mezinárodních vyjednáváních, c) poskytování zpráv, stanovisek a přehledu o vývoji v oblasti lidských práv, d) zastupování státu před Evropským soudem pro lidská práva.

Ministerstvo vnitra

Generální komisariát pro uprchlíky a apatridy (*Commissariat général aux réfugiés et aux apatrides*) - orgán kompetentní pro projednávání žádostí o azyl.

Rada pro cizinecké spory (*Conseil du Contentieux des Etrangers*) – odvolací správní orgán projednávající odvolání do rozhodnutí vydaných Generálním komisariátem pro uprchlíky a apatridy (tj. v otázkách vstupu cizinců na belgické území, jejich pobytu, usazování a odsunu).

Dále existuje ministerstvo práce a rovnosti šancí, které se zabývá imigrační politikou, zejména zaměstnáváním cizinců a azylem.

V rezortu ministerstva sociálních věcí působí Státní sekretář pro sociální integraci a boj proti chudobě.

Institut ombudsmana:

Federální ombudsman (*Le Médiateur fédéral*) je federální úřad, který je obsazen současně dvěma ombudsmany. Jedním pro francouzsky a druhým pro nizozemsky hovořící část obyvatelstva. Jejich úkolem je zkoumat stížnosti občanů na činnost federálních správních úřadů, provádět vyšetřování činnosti federálních administrativních služeb na žádost Poslanecké sněmovny, vyjadřovat doporučení na základě skutečností zjištěných v souvislosti se svou činností a podávat správu Parlamentu. Na základě těchto úkolů úřad uplatňuje vhodná a odpovídající řešení problémů. Úřad federálního ombudsmana se dále podílí na zlepšení fungování administrativy a na propagování práva na kvalitní správu. Přesvědčuje federální úřady, že spravedlivá náprava v případě reklamace reprezentuje přidanou hodnotu. Práce federálního ombudsmana se zakládá na kodexu správného chování samosprávy, který se skládá z 15 základních oblastí. (<http://www.federaalombudsman.be>)

Bulharsko

Koordinační vládní úřady:

Bulharská vláda nemá úřad, který by koordinoval politiku lidských práv.

Institut ombudsmana:

Ombudsman Bulharské republiky (*Омбудсман на Република България*) (<http://www.ombudsman.bg>)

Dánsko

Koordinační vládní úřady:

Vláda Dánska nemá žádný koordinační vládní úřad. Ministerstvo pro uprchlíky, imigraci a integrační záležitosti však má v portfoliu všechny lidskoprávní záležitosti týkající se imigrace, včetně azylu a udělování občanství, což napomáhá lidskoprávní dimenzi těchto záležitostí.

Institut ombudsmana:

Parlamentní ombudsman (*Folketingets Ombudsmand*) je pozice, kterou zastává parlamentem volený právník. Jeho hlavní náplní práce je vyřizování stížností na postup orgánů veřejné správy. Ombudsman tyto stížnosti zpracovává a následně zpracovává výtky a doporučení k přehodnocení postupů a rozhodnutí příslušných institucí. Parlamentní ale nemá pravomoc tyto instituce žádným způsobem sankcionovat, ukládat jim tresty, ani přijímat rozhodnutí místo nich. Ombudsman tak se svým 85členným týmem zpracuje přes 4000 stížností. Kromě této činnosti vyvíjí ombudsman rovněž vlastní iniciativu, například podle aktuální podnětů získaných v médiích, ale i v přímém kontaktu s lidmi a na inspekcích veřejných institucí spadajících pod jeho pravomoc. Mezi takové instituce patří rovněž vězení, nápravná zařízení a léčebny. (<http://www.ombudsmanden.dk>)²

Estonsko

Koordinační vládní úřady:

Vláda Estonska nemá žádný koordinační vládní úřad zabývající se lidskými právy nebo jejich částí. Otázkami lidských práv se zabývá ministerstvo sociálních věcí (odbor pro rovné příležitosti a odbor pro ženy a rodinu), další záležitosti řeší ministerstvo vnitra.

Institut ombudsmana:

Justiční kancléř (*Õiguskantsler*) – Instituce justičního kancléře v sobě kromě funkce veřejného ochránce lidských práv společně s agendou obvyklou pro tento úřad vykonává také širokou škálu dalších činností. Jeho široký záběr je dán jeho unikátním postavením zakotveném v ústavě. Justiční kancléř je z ústavy nezávislým orgánem, který je na návrh prezidenta jmenován Riigikogu (dánským parlamentem). Funkční období Justičního kancléře je sedmileté. Kromě obvyklé agendy ombudsmana, tj. vyřizování stížností na jednání a postup úřadů, vykonává Justiční kancléř též funkci strážce ústavnosti zákonných a podzákonných norem. U protiústavních norem může po příslušném orgánu požadovat jejich uvedení do souladu s ústavou. Na nápravu mají dotčené orgány lhůtu 20 dní. Pokud nápravu nesjednají, má Justiční kancléř možnost požadovat po Nejvyšším soudu požadovat zneplatnění takové normy. V neposlední řadě působí Justiční kancléř také jako rozhodce (tj. obě strany souhlasí) ve sporech týkající se diskriminace mezi jednotlivci, ať už se jedná o diskriminaci pohlaví, rasy, národnosti, barvy pleti, jazyka, původu, vyznání nebo jiného přesvědčení a dalších případy specifikované zákonem. Rozhodnutí Justičního kancléře jsou v takových případech závazná a vymahatelná (i soudně). Jednání Justičního kancléře ale nesupluje soud a Justiční kancléř rovněž nevstupuje do již započatého soudního nebo jiného správního procesu. V tomto smyslu tedy nefunguje jako opravný prostředek, ale jako

---

² Kromě státem financovaných institucí existuje velmi renomovaný Dánský institut pro lidská práva (*Institut for Menneskerettigheder*) jako samostatný nevládní subjekt (<http://www.humanrights.dk>).

poslední možnost, jak se domoci spravedlnosti. Justiční kancléř kromě reakcí na podněty od občanů rovněž vyvíjí svou samostatnou iniciativu v oblastech, které mu podle ústavy přísluší. (<http://www.oiguskantsler.ee>)

Finsko

Koordinační vládní úřady:

Finská vláda řeší koordinaci v oboru lidských práv prostřednictvím ministerských pracovních skupin a politických programů, které jsou svolávány vždy ministrem – předsedou skupiny nebo programu. Existuje pracovní skupina pro imigrační politiku a politický program pro blahobyt dětí, mládeže a rodiny.

Parlamentní ombudsman (*Eduskunnan oikeusasiamies*)

Ve Finsku zastávají úřad ombudsmana současně tři osoby, ombudsman a dva zástupci ombudsmana, které mají identické pravomoci a jednají nezávisle na sobě. Ombudsman i jeho zástupci jsou voleni na čtyřleté období finským parlamentem (Eduskanta). Parlamentu podávají každoroční zprávu. Jejich hlavními úkoly jsou vyšetřování stížností občanů na postup a rozhodnutí správních orgánů a úřadů, dohled nad státními orgány a jejich představiteli a nad ostatními, kteří vykonávají úkoly veřejné povahy. Mezi takové patří například dohled nad policií v případě výslechů, odposlechlů a operací v utajení. Na žádost Eduskanty patří mezi oblasti zájmu Ombudsmana také oblast implementace práv dětí. Ombudsman může kromě vyřizování stížností o své iniciativě vykonávat inspekce úřadů a institucí. Mezi jím navštěvované instituce patří také věznice, kasárna a další nepřístupná místa. Z tohoto titulu také dozírá nad vojáky a personálem působícími v mírových peacekeepingových misích a nad zacházením s vězni. Ombudsman v neposlední řadě vykonává informační službu pro veřejnost, vydává vlastní materiály a publikace a zodpovídá dotazy občanů. Povinnosti Parlamentního ombudsmana se také částečně překrývají s agendou Justičního kancléře, který se ale spíše zaměřuje na kontrolu vládní činnosti a má povinnost účastnit se jejich zasedání. (<http://www.oikeusasiamies.fi>)

Francie

Koordinační vládní úřady:

Národní konzultativní komise pro lidská práva (*La Commission nationale consultative des droits de l'homme* (CNCDH)) – konzultativní orgán vlády působící při kanceláři premiéra, (<http://www.cncdh.fr>)

Institut ombudsmana:

Ombudsman (*Le Médiateur de la République*) Úřad ombudsmana je reprezentován samotnou osobou ombudsmana, je jmenován prezidentem republiky na šest let a je ze svého úřadu neodvolatelný. Na ombudsmana se svými stížnostmi a dotazy obrací občané nepřímo prostřednictvím jeho delegátů v regionech (přibližně 300) nebo přes svého příslušného poslance/senátora. Pro řešení sporů má ombudsman kromě běžného vyjednávání k dispozici také několik zvláštních pravomocí. Patří mezi ně možnost zahájit disciplinární řízení proti úředníkům dotčených úřadů, pokud tyto nejsou schopny sjednat nápravu samy. Zároveň má právo nahlížet do dokumentů důležitých při jeho vyšetřování. V neposlední řadě je rovněž obdařen zákonodárnou iniciativou, kdy může navrhnout reformy nevyhovujících norem tak, aby zabránil dalšímu opakování nerovných situací. (<http://www.mediateur-republique.fr>)

Irsko

Koordinační vládní úřady:

V Irsku je ustaveno ministerstvo pro obce, rovnost a gaelské záležitosti („community, equality, Gaeltacht“). Zabývá se v podstatě všemi lidskoprávními záležitostmi a rovněž ochranou irského jazyka.

Instituty ombudsmana:

Ombudsman v Irsku vyřizuje stížnosti občanů na vládu, jednotlivá ministerstva, místní samosprávu, vedení zdravotních služeb a služby pošty. Úřad ombudsmana má v současnosti 75 zaměstnanců. (<http://ombudsman.gov.ie>)

Dále existuje Irish Human Rights Commission (<http://www.ihrc.ie>, která byla založena zákonem v r. 2000. IHRC napomáhá občanům při prosazení lidských práv a k jejich obraně. Je financována státem.

Dále existuje National Disability Authority, která je poradním a asistujícím orgánem v tomto oboru. Podobné funkce má i Family Support Agency. Obě jsou financovány státem a upraveny zákonem.

Itálie

Koordinační vládní úřady:

Itálie nemá všeobecný centrální koordinační orgán, nicméně oblast migrace je svěřena zvláštnímu ministerstvu – ministerstvo práce a imigrace. Dále existuje ministerstvo pro zdraví, sociální politiku a rovnost, které zastřešuje problematiku rovných příležitostí.

Institut ombudsmana:

Ombudsmani na regionální, provinční a komunální úrovni (*difensore civico*). Itálie zatím nemá veřejného ochránce práv ani petiční výbor s celonárodní působností. Má však rozsáhlou síť regionálních veřejných ochránců práv. Regionální Veřejný ochránce práv pro oblast Veneto je koordinátorem regionálních veřejných ochránců práv v Itálii. (<http://www.consiglioveneto.it>)

Litva

Koordinační vládní úřady:

Litevská vláda nemá centrální koordinační úřad. Pro tento stát velmi důležitou politiku občanství, migračních a azylových věcí (týká se zejména ruské menšiny a imigrace z Ruska) zabezpečuje Ministerstvo spravedlnosti, zejména pak podřízený úřad Naturalizační rada. Lidská práva v oblasti víry zabezpečuje Úřad pro náboženské záležitosti rovněž podřízený Ministerstvu spravedlnosti.

Institut ombudsmana:

Parlamentní ombudsman (*Seimo kontrolieriu įstaiga*) Úřad litevského ombudsmana je rozdělen mezi dva jeho představitele. Oba jsou voleni na návrh předsedy litevského parlamentu (Seimas) na pětileté funkční období. Jeden ombudsman se zabývá stížnostmi na jednání státní správy a jejich úředníků, druhý pak stížnostmi na regionální a místní samosprávu. Z vyšetřovací pravomoci ombudsmana jsou vyjmuti následující státní představitelé: prezident, členové parlamentu, předseda vlády, vláda jako kolektivní orgán,

Státní kontrolor, soudci ústavního soudu i ostatních soudů a obecní zastupitelstva jako kolektivní orgány. (<http://www.lrski.lt>)

Lotyšsko

Koordinační vládní úřady:

Lotyšská vláda nemá centrální koordinační úřad. Pro tento stát velmi důležitou politiku občanství, migračních a azylových věcí (týká se zejména ruské menšiny a imigrace z Ruska) zabezpečuje Ministerstvo vnitra, v jeho rámci Úřad pro občanství a migrační záležitosti.

Institut ombudsmana:

Ombudsman (*Tiesībsarga birojs*) Lotyšska je volen parlamentem a je ze své podstaty nezávislý na ostatních orgánech státní správy. Zabývá se především případy porušování lidských práv a svobod ze strany státu a jeho orgánů vůči jednotlivcům. Nejen vůči státní správě pak zastupuje postižené v případech diskriminace a nerovného zacházení. V případech, kdy je to vhodné a účelné může ombudsman zastupovat stěžovatele u správního soudu. Ombudsman rovněž může jednat bez cizího podnětu a poukazovat na porušování lidských práv a svobod, popřípadě nechat projednat ústavnost zkoumaných norem u ústavního soudu. Jednou ročně vypracovává ombudsman podrobnou zprávu o svém působení. V neposlední řadě se věnuje informační činnosti, pořád semináře a vydává vlastní publikace. V současné době jeho kancelář zaměstnává 30 zaměstnanců. (<http://www.tiesibsargs.lv>)

Lucembursko

Koordinační vládní úřady:

Konzultativní komise pro lidská práva (*La Commission Consultative des Droits de l'Homme* (CCDH) – konzultativní orgán vlády působící při kanceláři premiéra

Institut ombudsmana:

Ombudsman (*Le Médiateur du Grand-Duché de Luxembourg*) v tomto případě působí na principu mediace mezi jednotlivcem (může být i právnická osoba) a příslušným úřadem, pokud má stěžovatel pocit, že úřad v jeho případě vydal nespravedlivé rozhodnutí/opatření. Ombudsman se pokusí problém vyřešit a podá příslušnému úřadu návrh na nápravu vzniklé situace. Ombudsman ve svém působení sleduje naplňování principů proporcionality, spravedlnosti a rovnosti. Do kompetence ombudsmana je rovněž zařazena kontrolní činnost nad zacházením s vězni. (<http://www.ombudsman.lu>)

Maďarsko

Koordinační vládní úřady:

V Maďarsku neexistují v současné době žádné koordinační úřady na úrovni vlády. Dne 2. března ale maďarská vláda rozhodla o založení *Tom Lantos Institute*, který by měl být otevřen v průběhu léta 2011. Úkolem tohoto institutu, pojmenovaném po americkém poslanci maďarského původu, je zkoumat problematiku lidských práv, menšin a jejich soužití s většinovým obyvatelstvem ze středoevropského hlediska a současně zajišťovat spolupráci a koordinaci střední Evropy se Spojenými státy. Spolupráce bude realizována především prostřednictvím výzkumných projektů, konferencí, studijních výjezdů a stáží. Důraz bude kladen především na osobní spolupráci. Maďarská vláda se bude podílet

100 milionů HUF na založení institutu, na jeho výdaje za rok 2011 a na počáteční projekty. (<http://www.kormany.hu/en/ministry-of-foreign-affairs/news/government-decision-on-the-setting-up-of-the-tom-lantos-institute>)

Instituty ombudsmana:

Úřady parlamentních komisařů: Parlamentního komisaře pro ochranu údajů a svobodu informací, Parlamentního komisaře pro práva národnostních a etnických menšin, Parlamentního komisaře pro budoucí generace, Parlamentního komisaře pro občanská práva (*Országgyűlési Biztosok Hivatala*). Všichni parlamentní komisaři jsou voleni parlamentem na šestileté funkční období s možností jednoho znovuzvolení. Všichni komisaři rovněž jednotlivě podávají maďarskému parlamentu každoroční zprávu o své činnosti. Hlavní náplní Parlamentního komisaře pro občanská práva je zkoumání porušení ústavou zaručených práv, o kterém se dozví. Kromě orgánů státní správy zkoumá také protiprávní jednání policie, ozbrojených složek a bezpečnostních agentur, úřadů místní samosprávy, notářů a dalších. Ombudsman se při svém vyšetřování řídí pouze svým svědomím, ústavou a platným právním řádem. Při řešení stížností se ombudsman obrací na nadřízené úřady, které se provinily, a žádá je o nápravu věci, dále může podat protest k nejvyššímu státnímu zástupci, podat žádost o přezkum ústavnosti zákona k ústavnímu soudu, podat návrh legislativní komisi parlamentu na změnu nebo zrušení normy nebo žádat parlament o zahájení parlamentního vyšetřování. (<http://www.obh.hu>)

Německo

Koordinační vládní úřady:

Při Spolkovém kancléřství a podřízená přímo kancléři je Státní ministryně a zmocněnkyně Spolkové vlády pro migraci, uprchlíky a integraci. Tento úřad existuje od r. 1978.

Otázku rodiny, starých lidí, žen a mládeže spravuje specializované spolkové ministerstvo pro rodinu, seniory, ženy a mládež. Tento ministr je členem vlády.

Rezortní zmocněnci

Německo má v rezortech velký počet (několik desítek) úředníků, kteří se nazývají zmocněnci (Beauftragte). Jedná se o úředníky, kteří mají pravomoci v různých oblastech. Nejsou však na ministerstvu nezávislí, jak má být postavení pravého ombudsmana, ale jemu podřízení. Nezabývají se primárně stížnostmi občanů, ale koordinují příslušnou politiku. Příkladem je v ministerstvu spravedlnosti zmocněnec spolkové vlády pro otázky lidských práv, v ministerstvu práce a sociálních věcí zmocněnec pro záležitosti invalidů nebo v ministerstvu zdravotnictví zmocněnec pro otázky drog.

Parlamentní orgány zabývající se lidskými právy:

Petiční orgán při Bundestagu (*Petitionsausschuss*)

(<http://www.bundestag.de/bundestag/ausschuesse17/a02/index.jsp>)

Parlamentní ombudsman pro vojáky (Wehrbeauftragte des Deutschen Bundestages)

Kromě státních institucí působí v Německu řada nevládních subjektů, například Německý institut pro lidská práva (*Deutsches Institut für Menschenrechte*) – samostatný nevládní úřad (<http://www.institut-fuer-menschenrechte.de>)

Nizozemí

Koordinační vládní úřady:

Nizozemská vláda nemá centrální všeobecný koordinační orgán, ale má zřízeno ministerstvo pro imigraci a azylovou politiku, které je odpovědné za uvedenou oblast politiky. Ostatní oblasti jsou pokryty jinými rezorty.

Institut ombudsmana:

Ombudsman (*Nationale ombudsman*) v Nizozemí řeší převážně stížnosti občanů na postup orgánů státní správy, ale i ostatních veřejných a ve veřejné službě působících institucí. V případě potřeby může zahájit vlastní vyšetřování. Jeho nálezy nejsou právně závazné, ale většinou jsou prosazovány pomocí přirozené autority jeho úřadu. Do jeho kompetencí na rozdíl od mnohých ombudsmanů nespadá posuzování práce vlády (co do obsahu), ani posuzování obsahu zákonů. Zabývá se pouze jejich nesprávnou aplikací. Nejčastějším problémem bývá neúměrná délka řízení. Ve svém týmu má ombudsman přibližně 170 specialistů, převážně právníků, kteří se specializují na různé oblasti práva. (<http://www.nationaleombudsman.nl>)

Kromě státních institucí funguje od r. 1994 nevládní poradenský subjekt **Komise pro rovné zacházení** (*Commissie Gelijke Behandeling*) – <http://www.cgb.nl>)

Polsko

Koordinační vládní úřady:

Pod předsednictvem vlády je ustavena Rada pro uprchlíky. Nejde jen o koordinační orgán, ale i o odvolací správní orgán v rozhodování ve věcech uprchlíků a azylu. V rezortu ministerstva vnitra je ustaven odbor pro náboženská vyznání a záležitosti národnostních a etnických. Dále je v jiném rezortu zřízen zmocněnec pro pacienty.

Institut ombudsmana: Ochránce lidských práv (*Rzecznik praw obywatelskich*) vyšetřuje stížnosti na orgány státu a na další instituce podané jednotlivci na základě porušení základních lidských práv a svobod. Polský Ochránce lidských práv rovněž v případě výrazného porušení práva poškozeného slouží jako instance posledního odvolání ve věcech trestních. Ochránce lidských práv se může podílet na podání ústavní stížnosti ústavnímu soudu.

(<http://www.brpo.gov.pl>) Orgánem zabývající se právy dítěte je Ochránce práv dítěte.

Portugalsko

Koordinační vládní úřady:

V úřadu vlády je Vysoký komisař pro přistěhovalce a mezikulturní dialog (*Alto Comissariado para a Imigracao e Diálogo Intercultural*) (www.acidi.gov.pt), který podléhá ministerskému předsedovi nebo jinému členovi vlády, který předsedá Radě ministrů.

Institut ombudsmana:

Ombudsman (*Provedor de Justiça*) vyřizuje veškeré stížnosti jednotlivců (nejen občanů, ale i cizinců), právnických osob a občanských sdružení na nelegálnost postupu veřejných úřadů. Ombudsman následně vede vyšetřování a po jeho skončení se rozhodne pro jedno z řešení situace. Ombudsman buď postoupí dotčenému úřadu své doporučení ve věci nápravy (úřad má na odpověď 60 dní), nebo podá návrh na změnu dotčené normy, případně přijetí normy

nové (zákonodárná iniciativa). V neposlední řadě se může ombudsman obrátit na ústavní soud se stížností na neústavnost zákona a žádat jeho zrušení. Úřad ombudsmana čítá 114 zaměstnanců, na které může ombudsman delegovat část svých pravomocí. Úřad se administrativně dělí na 7 oddělení s vlastní specificky zaměřenou agendou. Kancelář ombudsmana se nachází v Lisabonu, dvě její pobočky se pak nacházejí na Azorách a na Madeíře. (<http://www.provedor-jus.pt>)

Rakousko

Koordinační vládní úřady:

Úřad vlády má 2 zvláštní odbory, které se zabývají lidskými právy. Prvním je odbor pro příležitosti žen a rovnost příležitostí, druhým pak odbor pro národnosti.

V Rakousku je dále Spolková ministryně pro ženy a rovné příležitosti (a veřejnou službu).

Na ministerstvu vnitra existuje Rada pro lidská práva, která se zabývá těmito záležitostmi uvnitř rezortu ministerstva vnitra a má tak dohlížecí pravomoci. Dále v rezortu pracuje ochránce práv (Rechtschutzbeauftragter), který sleduje dodržování práv výzvědnou službou.

Institut ombudsmana:

Ombudsman (*Volksanwaltschaft*) Úřad rakouského ombudsmana funguje jako kolektivní orgán tří ombudsmanů zvolených parlamentem na šestileté funkční období s možností jednoho znovuzvolení. Všichni tři jednájí společně a rozhodují jako celek. Role předsedy úřadu, který se stará o administrativu je rotační a předseda se mění každý rok na konci června. Každý ombudsman skládá svůj slib do rukou spolkového prezidenta a je ze své funkce neodvolatelný. Každý ombudsman si rovněž na začátku svého funkčního období vybere oblast, za kterou bude ve své funkci zodpovídat. Úřad ombudsmana zaměstnává 66 zaměstnanců, z tohoto počtu tvoří přibližně jednu polovinu zkušení právníci. Úřad se zabývá stížnostmi na jednání státní správy vůči osobám žijícím na území Rakouska. Záběr úřadu je široký a zahrnuje řešení stížností na všechny úrovně státní správy, včetně místní samosprávy. Úřad se zabývá nejen legálností jednání úřadů, ale i jejich přístupem ke stěžovatelům. Nejčastěji řeší problémy ohledně sociálního pojištění a nároků na sociální dávky a penzi. Úřad může jednat orgánu správy, případně soudu, aby ve věci stěžovatele přijal do stanovené lhůty příslušná opatření. Úřad se může obracet na ústavní soud a žádat zrušení neústavní normy. Kromě jednání na podnět stěžovatelů vyvíjí úřad ombudsmana vlastní kontrolní činnost. Je povinností Úřadu ombudsmana podávat Národní radě a Spolkové radě každoroční zprávu o činnosti Úřadu. (<http://www.volksanw.gov.at>)

Řecko

Koordinační vládní úřady:

Národní komise pro lidská práva (*Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου*) je konzultativní orgán vlády působící při kanceláři premiéra. Komise vydává doporučení ohledně politiky státu v oblasti lidských práv. Dalším úkolem je vypracovávání studií a příprava vlastních projektů týkajících se oblasti lidských práv. Komise zajišťuje koordinaci a spolupráci s orgány jiných zemí zabývajících se problematikou lidských práv. Komise rovněž zkoumá možnosti harmonizace řeckého právního řádu s mezinárodními normami a standardy týkajícími se lidských práv. (<http://www.nchr.gr>)

Ombudsman (*Συνήγορος του Πολίτη*)

Řecký ombudsman má šest jmenovaných zástupců, kdy se každý zástupce stará o svou přidělenou oblast ochrany lidských práv. Ombudsman vyšetřuje stížnosti na porušení práv nebo zájmů fyzických i právnických osob vládními úřady a veřejnými službami.

Ombudsman, jmenovitě jeden z jeho zástupců, řeší také spory mezi jednotlivci v oblasti porušování práv dítěte a v případech nerovného zacházení mezi pohlavími. Ombudsman kromě stížností na státní správu a místní samosprávu řeší stížnosti na nemocnice, vězení, daňové úřady a další státní agentury. Ombudsman případy řeší prostřednictvím doporučení na nápravu stavu adresovaných příslušným úřadům. Ombudsman může vyžadovat zprávu o řešení a nápravě vzniklých problémů v přesně stanoveném časovém horizontu. Součástí úřadu ombudsmana je i 75 vyšetřovatelů. (<http://www.synigoros.gr>)

Rumunsko

Koordinační vládní úřady:

Kabinet vlády Rumunska nemá žádné koordinační úřady týkající se lidských práv.

Ombudsman (*Avocatul Poporului*)

Rumunský ombudsman je volen na společné schůzi parlamentu na funkční období pěti let. V pravomoci ombudsmana je jmenovat své zástupce pro různé oblasti svého působení, v současnosti jsou 4. Ombudsman jak ze své iniciativy, tak na podnět jednotlivců řeší případy, kdy jsou státní správou narušovány základní svobody a práva občana. Ombudsman za pomoci svých zástupců a 14 regionálních kanceláří nejprve provádí vyšetřování, poté se pomocí mediace a vedení dialogu snaží spor urovnat. V případě neústavnosti norem může ombudsman *ex officio* nebo na podnět stěžovatelů podat návrh na jejich zrušení k ústavnímu soudu, kde poté vystupuje i jako účastník řízení. Ombudsman v rámci mezinárodní spolupráce udržuje vztahy s institucemi na ochranu práv působících v ostatních zemích a s ostatními ombudsmany. (<http://www.avp.ro>)

Slovensko

Koordinační vládní úřady:

Koordinační agendou je pověřen místopředseda vlády – místopředseda vlády pro lidská práva a menšiny.

Institut ombudsmana:

Verejný ochránca práv slovenské republiky je volen Slovenskou národní radou na pětileté funkční období s možností jednoho znovuzvolení. Ombudsman vyřizuje stížnosti fyzických a právnických osob na porušení základních lidských práv ve styku se státní správou, případně na nekonání státní správy v případě, že konat měla. Ombudsmanovi jsou při jeho vyšetřování povinny orgány státní správy poskytnout veškerou součinnost, zejména podat informace (pokud nejsou utajované). Spory ombudsman řeší pomocí upozornění příslušného orgánu na jeho činnost, žádosti o jeho vyjádření a řešení vzniklé situace. Ombudsman nemůže postupovat vůči následujícím institucím v následujících případech: Národní radě Slovenské republiky, prezidentovi Slovenské republiky, vládě Slovenské republiky, Nejvyššímu kontrolnímu úřadu Slovenské republiky, Ústavnímu soudu Slovenské republiky, zpravodajským službám, rozhodovací pravomocím vyšetřovatelů Policejního sboru, prokuratuře, soudům (s výjimkou orgánů řízení a správy soudů a důvodů předpokládajících disciplinární provinění soudců), ve věcech operační a mobilizační povahy. Ombudsman může rovněž k ústavnímu soudu předložit návrh na zahájení řízení ve věci souladu normy s ústavou a mezinárodními smlouvami o ochraně základních lidských práv a svobod. (<http://www.vop.gov.sk>)

Nevládní sektor má řadu subjektů, které působí v oblasti lidských práv. Významné je například Slovenské národné stredisko pre ľudské práva – samostatný nevládní subjekt (<http://www.snslp.sk>)

Slovensko

Koordinační vládní úřady:

Existuje zvláštní Vládní úřad pro Slovincy v zahraničí. Tento úřad je mimo ministerstva i mimo strukturu úřadu vlády. Dále existuje v podobném postavení vládní Úřad pro náboženské komunity, dále Advokát pro princip rovnosti, a Úřad pro národnosti.

Institut ombudsmana:

Ombudsman (*Varuh človekovih pravic*) je volen Národním shromážděním na šestileté funkční období. Ombudsman má v současnosti 4 zástupce. Institut ombudsmana je postaven na klasickém západním modelu ochránce lidských práv a svobod, v práci mu pak pomáhá expertní služba a Kancelář generálního tajemníka. Ombudsman se na základě podnětů, ale i na základě své vlastní iniciativy zabývá širokou škálou témat počínaje porušováním lidských práv a svobod, přes problémy životního prostředí a územního plánování, až po ochranu osobních údajů. Jeho úkolem je především sbírat podněty veřejnosti a ty poté prezentovat jako problémy na příslušných místech. Ombudsman dohlíží také nad soudními a administrativními řízeními. Pravomoci ombudsmana jsou pouze neformální a nepodílí se přímo na žádných rozhodovacích procesech. Mezi další aktivity ombudsmana patří také zajišťování mezinárodní spolupráce v oblasti lidských práv, zajišťování informovanosti veřejnosti a zodpovídání konkrétních dotazů. (<http://www.varuh-rs.si>)

Španělsko

Koordinační vládní úřady:

Španělsko nemá obecný centrální koordinační úřad pro lidská práva. Je zřízeno ministerstvo práce a imigrace. V rámci něj existuje jen Španělská observatoř pro rasismus a xenofobii (Observatorio Español del Racismo y la Xenofobia) (www.oberaxe.es), což je vládní orgán, který se zabývá studiem a analýzami v oblasti boje proti rasismu a xenofobii, je přímo odpovědný státnímu tajemníkovi pro přistěhovalectví. Je třeba mít rovněž na mysli, že řadu orgánů mají autonomní jednotky decentralizovaného Španělska.

Institut ombudsmana:

Veřejný ochránce práv (*Defensor del Pueblo*) spadá podle ústavy pod kompetenci parlamentního vysokého komisaře. Ombudsman je na základě svého úřadu autonomní, neodvolatelný a během výkonu své funkce požívá imunitu. Je parlamentem volen na pětileté funkční období a parlament následně schvaluje jeho návrh na jmenování dvou zástupců, na které může delegovat své pravomoci. Ombudsman, jeho dva zástupci a Generální tajemník pak tvoří Radu pro koordinaci a vnitřní správu (*Junta de Coordinación y Régimen Interior*). Ombudsman vyšetřuje stížnosti jednotlivců jak na centrální vládu a centrální správu, tak na správu autonomních oblastí a na místní samosprávu. Zkoumá, zda nebyla porušena lidská práva nebo základní lidské svobody, zároveň se angažuje ve všech případech, kde by mohlo být narušeno *habeas corpus*. Ve svém vyšetřování nemá právo zasahovat do již běžících soudních procesů, ani tyto nijak ovlivňovat. Ombudsman také dohlíží na dodržování lidských práv a svobod v armádě. V neposlední řadě se může ombudsman obrátit na ústavní soud v záležitosti neústavnosti zákona s ohledem na základní lidská práva a svobody. (<http://www.defensordelpueblo.es>)

Spojené království

Koordinační vládní úřady:

Existuje vládní úřad (na úrovni nižšího ministra), který se nazývá Státní tajemník pro vnitra a ministr pro ženy a rovnost, tzv. Government Equalities Office. GEO je malý úřad (100 pracovníků), který má v pravomoci vládní strategii a legislativu v uvedených oblastech. Ministr resp. státní tajemník je podřízený ministru vnitra.

V rezortu ministerstva spravedlnosti je podobně postavený státní ministr, který vede úřad pro rovné příležitosti a další lidská práva v tomto rezortu (GHI). Dále existuje v tomto rezortu Nezávislý komisař pro oběti trestných činů.

Instituty ombudsmana:

Mimo interní vládní struktury byla zřízena Komise pro rovnost a lidská práva, která je financována z vládních prostředků. Plní funkce komise pro rasovou rovnost, komise pro práva invalidů, komise pro rovné příležitosti, dále v oblasti sexuální orientace, věku, náboženství a lidských práv.

Komise pro lidská práva Severního Irska (*Northern Ireland Human Rights Commission*) (NIHRC) – má podobné postavení jako Komise pro rovnost a lidská práva (<http://www.nihrc.org>)

Obě tyto komise jsou orgány na ochranu lidských práv, pomáhají poškozeným v jejich stížnostech na stát.

Parlamentní ombudsman a ombudsman pro zdravotní péči (*Parliamentary and Health Service Ombudsman*) – jeden úřad, který vykonává pravomoci ve dvou oblastech a na základě dvou zákonů (zákona o parlamentním ombudsmanovi z roku 1967 a zákona o ombudsmanovi pro zdravotní péči z roku 1993)

(<http://www.ombudsman.org.uk>)

Švédsko

Koordinační vládní úřady:

Švédský kabinet nemá žádný koordinační orgán pro lidská práva.

Parlamentní ombudsman (*Riksdagens Ombudsmän*)

Švédský institut ombudsmana je nejstarším institutem ombudsmana, byl založen roku 1809 jako kontrola panovníka, zda dodržuje své povinnosti a zda dodržuje práva. Úřad parlamentního ombudsmana, nebo také jinak justičního ombudsmana, vykonávají nezávisle na sobě čtyři osoby, dvě ženy a dva muži. Všichni se zodpovídají stejným dílem parlamentu, ale vždy je určen jeden, který se stará o nutnou administrativu úřadu a o rozdělování jednotlivých oblastí státní správy mezi ombudsmany, tento se nazývá Hlavní parlamentní ombudsman. Úřad parlamentního ombudsmana se zabývá stížnostmi jednotlivců na chování státní správy. Po vyšetření stížnosti může ombudsman poslat své kritické vyjádření příslušnému úřadu a navrhnout mu správný postup. Přesto, že ombudsman to nemůže úřadu nařídit, rozhodnutí je většinou respektováno. Ve velmi vážných případech osobního pochybení úředníků může ombudsman vystupovat jako žalobce u soudu. V případech mírnějších osobních prohřešků některých úředníků může ombudsman úředníka varovat nebo navrhnout určitou formu pokuty/srážky z platu. (<http://www.jo.se>)

Ombudsman pro rovná práva (*Diskrimineringsombudsmannen*)

Ombudsman pro rovná práva se na rozdíl od parlamentního ombudsmana zabývá diskriminací v práci, ve vzdělávacích zařízeních a v některých dalších oblastech oblastech

společnosti. Jednotlivci si zde mohou stěžovat, ať už jde o diskriminaci na základě pohlaví, vyznání, sexuální orientace atd. Hlavní náplní jeho práce je zajistit dodržování antidiskriminačního zákona. Mezi náplň jeho práce patří také inspekce na pracovištích, ve školách, ale i jinde, aby se přesvědčil, zda tam nedochází k diskriminačnímu chování. Ombudsman je rovněž zodpovědný za informační kampaň a šíření povědomí o diskriminaci jak mezi potenciálními oběťmi takového chování, tak mezi potenciálními pachateli takového chování a mezi institucemi, kde by k diskriminaci mohlo docházet. Ombudsman naopak neřeší diskriminaci, hrubé zacházení či sexuální obtěžování mezi jednotlivci. (<http://www.do.se>)

Spojené státy americké³

Stát New York

Oddělení pro lidská práva státu New York (*New York State Division of Human Rights*) - úřad státní správy státu New York (dohlíží na aplikaci právních předpisů na ochranu lidských práv vydaných státem New York, řeší stížnosti občanů)

Stát Washington

Komise pro lidská práva státu Washington (*Washington State Human Rights Commission*) - orgán státní správy státu Washington (dohlíží na aplikaci právních předpisů o zákazu diskriminace vydaných státem Washington, řeší stížnosti občanů)

Stát New Jersey

Ombudsman pro hospitalizované starší osoby (*The Office of the Ombudsman for the Institutionalized Elderly*)

Ombudsman pro nápravu (*The Office of the Corrections Ombudsman*) – zaměřuje se na problémy a stížnosti osob, které jsou ve výkonu trestu ve věznicích ve státě New Jersey

Stát Michigan

Komise pro občanská práva (*Michigan Civil Rights Commission*) – orgán státní správy státu Michigan (řeší stížnosti občanů na diskriminaci)

Stát New Hampshire

Komise pro lidská práva (*Human Rights Commission*) - orgán státní správy státu New Hampshire (dohlíží na aplikaci právních předpisů o zákazu diskriminace vydaných státem New Hampshire, řeší stížnosti občanů)

---

³ Uvedené informace k jednotlivým státům pocházejí ze zdroje:
http://www.usa.gov/Agencies/State_and_Territories.shtml

Stát Illinois

Komise pro lidská práva (*Human Rights Commission*) - orgán státní správy státu Illinois (v souladu se zákonem na ochranu lidských práv státu Illinois (*Illinois Human Rights Act*) provádí hodnocení stížností na diskriminaci, zajišťuje informovanost veřejnosti o tomto zákoně a o činnosti Komise)

Oddělení pro lidská práva (*Human Rights Department*) – úřad státní správy státu Illinois (dohlíží na aplikaci a dodržování zákona na ochranu lidských práv státu Illinois, řeší stížnosti občanů, poskytuje mediační služby a vzdělávání v oblasti lidských práv)